

Een bijzonder adoptieverhaal: jonge Haviken krijgen tweede kans

Helen Goote

Op 15 juli 2007 waren twee jonge Haviken (een man en een vrouw) in het vogelasiel in Naarden zo ver opgeknapt en aangesterkt dat ze klaar waren om te worden losgelaten in de vrije natuur. Echter, ze waren een aantal weken eerder als ernstig verzwakte en ondervoede takkelingen binnengebracht. De kans dat ze zichzelf straks na loslating in leven konden houden, was gezien hun leeftijd zeer gering. Vandaar dat er besloten werd het tweetal los te laten in een gebied waar een rondfladderende jonge havikvrouw nog door haar ouders werd gevoerd. Mogelijk zou dit ouderpaar de twee asieljongen adopteren en voeren tot ze op eigen benen konden staan. Een gok natuurlijk, want niemand wist of dit ook daadwerkelijk zou gebeuren, noch kon iemand voorspellen hoe het jonge vrouwtje, dat tot die dag het rijk en haar ouders voor zich alleen had, zou reageren. En: stel dat haar ouders de twee nieuwkomers van voedsel ging voorzien, kwam zij dan niets tekort? Het was al met al een spannend experiment. Aan mij de taak om het verloop hiervan in de gaten te houden en te noteren.

Zondagavond 15 juli, 21.00 uur

We zijn in het natuurgebied Crailo in Huizen. De twee juveniele Haviken uit het vogelasiel zullen worden losgelaten in een bosperceel met hoge douglassparren. In één van deze sparren bevindt zich op ongeveer 15 meter hoogte een stevig en groot haviknest waaraan rondom ontelbare witte donsveertjes kleven. Ze zijn afkomstig van het al rondvliegende, jonge vrouwtje. Haar volg ik al vanaf de eifase en inmiddels is ze 51 dagen oud en uitgegroeid tot een adembenemende beauty. Haar borst met de bruine druppeltekening is diep zalmroze, haast oranje gekleurd. Verder is haar bruine verenkleed een stuk donkerder dan ik van andere jonge Haviken gewend ben, en door haar donkere kop is het grijsblauw van haar irissen nog schitterender.

Als wij met de twee jonge nieuwkomers haar woongebied binnenstappen, zit zij op een tak naast het nest en vliegt onmiddellijk weg. Het mannetje wordt als eerste losgelaten en hij gaat er meteen vandoor, even snel als behendig vliegt hij tussen de sparrenbomen door en verdwijnt in het dichte bos. Het vrouwtje daarentegen schrikt blijkbaar van haar plotselinge vrijheid, want zij fladdert eerst gedesoriënteerd heen en weer, waarna ze al hippend over de grond haar nieuwe omgeving gaat verkennen. Zowel zij en het juveniele mannetje zijn in kleur enigszins lichter dan het jong dat daar geboren en getogen is. Gelukkig voor mij, want dit kleurverschil kan me helpen bij mijn observaties de komende tijd. Als ik ze bij elkaar zie, moet ik toch weten wie wie is. Dat wil zeggen, als ik alle drie de jongen bij mijn volgende bezoek nog aantref!

Het nest van de Havik op 15 meter hoogte in een douglasspar, Crailo bij Huizen, zomer 2007 (Helen Goote). *Goshawk nest in Douglas Fir, some 15 m high, near Huizen, summer 2007.*

Het jonge havikvrouwtje, Ada, vlak voor vrijlating, Crailo bij Huizen, 15 juli 2007 (Helen Goote). *Female Goshawk, prior to release, 15 July 2007.*

Het jonge havikvrouwtje Ada na vrijlating, in eerste instantie wegrennend over de grond, Crailo bij Huizen, 15 juli 2007 (Helen Goote). *Juvenile female Goshawk after release, running away, 15 July 2007.*

Dinsdag 17 juli, 11.00 uur

Bij aankomst zie ik 1 jong op het nest, het is het jonge, mooie vrouwtje dat hier is geboren. Voor de duidelijkheid en leesbaarheid geef ik haar de naam Pien. Haar adoptiezus, die ik op dat moment nog nergens zie, heet in het verdere verslag Ada en het juveniele asielmannetje, dat ik evenmin ontdek, krijgt de naam Bert.

Pien, op het nest, is duidelijk bezig met een prooi, ze maakt plukbewegingen en ik zie haar eten. Spiedend zoek ik de bomen om haar heen af naar de andere twee jongen, Ada en Bert. Daar komt een jonge havik aangevlogen en landt prompt naast het nest tot groot ongenoegen van Pien. Zij begint luid te kekken en neemt direct een dreigende houding aan. Door haar vleugels iets te spreiden maakt ze zich breed en met de kop naar voren gestoken ziet ze eruit alsof ze klaar is om in de aanval te gaan. Het andere jong, ontegenzeggelijk een juveniel vrouwtje en zij moet dus Ada zijn, begrijpt dat ze niet welkom is en vliegt naar een boom vlakbij. In het volle uur dat ik daar ben, blijft Pien op het nest, verplaatst Ada zich een paar maal, maar laat het uit haar hoofd om in de boom met het nest te gaan zitten. Van Bert ondertussen geen spoor. Wel zie ik ook hoe vader Havik tot tweemaal maal toe met takken in de bek komt aangevlogen en die op het nest legt. Een aparte waarneming, vind ik. Wordt het aanbrengen van nestmateriaal ingegeven door het nieuwe jong, of weet ik gewoon niet dat Haviken zelfs tot in de takkelingentijd aan hun nest blijven bouwen?

Diezelfde middag, 16.15 uur

Naast het nest zit een jong dat opvliegt als ik vanachter een boom verschijn. Ze gaat iets verderop zitten, het is Ada. Ze laat een melancholieke, doordringende bedelroep horen, 'pie-ieie-jie' klinkt het hoog en luid. Dan verschijnt Pien, ze komt met krachtige slag aangevlogen en landt onder hevig gekek op haar nest. Onrustig heen en weer hippend houdt ze Ada, niet ver van haar vandaan, scherp in de gaten. Ada maakt zich hier totaal niet druk om, ze poetst haar borstveren en tussendoor piepiept ze haar bedelroep. Ik blijf tot 17.30 uur.

Als ik om 18.45 uur weer even langs waai, weet ik niet wat ik zie! Beide dames, Pien én Ada, zitten ieder op een afzonderlijke tak boven het nest. Maar wat helemaal ongelooflijk is, is dat Ada ineens een immens volle krop heeft. Alsof ze een opgeblazen ballonnetje heeft ingeslikt! Met de kop rustend op die enorme zwelling zit ze voor zich uit te koekeloeren en soest af en toe weg. Pien boven haar zit er weliswaar ook voldaan bij, maar ik krijg toch de indruk dat adoptiejong Ada het grootste gedeelte van wat er gebracht is heeft opgeslokt. Dat er nu net, in dat eventjes dat ik wegmoest, een prooioverdracht geweest is en ik dit gemist heb! Nou weet ik niet aan wie in eerste instantie het voedsel gebracht is en hoe de voedselverdeling tussen de jongen tot stand is gekomen. Heeft Ada alles eerst gekregen, of heeft ze de prooi van Pien buitgemaakt? Hoe dan ook, adoptiejong Ada komt duidelijk niks tekort en voelt zich al helemaal thuis in haar nieuwe omgeving. En zoals ze er samen bijzitten, geen spoor van vijandigheid. Die goeie Pien, dat ze Ada nu al tolereert in haar gebied, wonderbaarlijk gewoon.

Hoe later het wordt, hoe actiever de muggen mij aanvallen. Om 20.45 uur houd ik het voor gezien. Adoptiejong Bert nog altijd niet gespot. Hoe zal die het maken?

Woensdagochtend 19 juli, 9.45 uur

Grenzend aan het sparrenbos waar de douglasspar staat met het haviknest ligt een gemengd bos met een grootte van pakweg 5 hectare. Het is daar dichtbegroeid met vooral lariksen, grove dennen en verschillende loofbomen. Door de wilde ondergroei van bramenstruiken en vogelkers, plus de talloze boomtakken en vele boomstronken, is het onmogelijk om er vrijelijk tussen de bomen door te lopen. Wil ik mijn nek niet breken moet ik bij elke stap kijken waar ik mijn voet zet. Lastig als je haast hebt en dat heb ik, want als ik aankom bij het broedgebied hoor ik enorm opgewonden gekek vanuit dat aangrenzende bos. Zo snel ik kan probeer ik in de buurt van het havikkabaal te komen. Ver hoeft ik niet te zoeken, want na al 25 meter zie ik in een lariks één van de twee jongen en terwijl ik haar ontdek ben ik getuige van een prooioverdracht van een ouder Havik! Wat een mazzel, ik kom precies op het juiste moment op de juiste plek! Iets verderop laat jong twee een hartverscheurend bedelgeroep horen. De prooi, zo zie ik door mijn kijker, is door de ouder naar het eigen jong, naar Pien gegaan. De bedelende Ada zit vlakbij, het kleurverschil tussen beide kan ik nu mooi zien. Ze zit flink te blèren, toch heeft ze nog altijd een vrij bolle krop... Kennelijk heeft zij eerder al gegeten deze ochtend. Pien is met prooi en al naar een andere lariks gevlogen en begint eraan te plukken en te trekken. Boven mijn hoofd vliegt een havikman in de richting van het broedgebied, en ik zie dat hij opnieuw nestmateriaal meevoert.

Als Pien is uitgegeten schuifelt ze eerst met de prooi in de poot heen en weer over de tak, hipt dan naar een tak aan de andere kant van de boom en dropt daar, dicht tegen de stam en op een bedje van takjes, haar prooi. Daarna keert ze terug naar haar eerdere plek en poetst haar borstveren op. Ada heeft al die tijd in haar buurt gezeten, maar als Pien het toilet maken staakt en opkijkt, is het alsof ze haar voor het eerst ontdekt. Fel begint ze haar kant op te kekken, vliegt op en scheert rakelings langs Ada heen. Die geeft geen krimp en ook de volgende schijnaanval laat ze onbewogen over zich heengaan. Als Pien vervolgens in de richting van het broedgebied wegvliegt en ik achter haar aanga, begint Ada het plots op een kekken te zetten. Direct keer ik terug en zie haar in de lariks waar Pien haar prooi heeft opgeborgen. Ook zij is door het gekek van Ada gealarmeerd en komt teruggevlogen. Hoewel ze kan zien dat Ada haar prooi van zijn plek haalt en eraan begint te trekken, laat ze haar begaan en maakt tot mijn verwondering zonder een kek te geven rechtsomkeert. Ik blijf nog even staan toekijken hoe Ada aan de prooi van Pien pulkt. Erg gulzig ervan eten doet ze niet. Ze speelt er eerder mee, de dode vogel bungelt over de tak terwijl zij er met haar poten bovenop staat te stampen. Dan slaat ze haar brede vleugels uit en klapwiekt wat op de plaats. Ondertussen schuifel ik voetje voor voetje steeds dichterbij. Kijkt ze mijn kant op dan blijf ik staan, maar zodra ze zich weer over de prooi buigt doe ik een paar passen naar voren. Zo nader ik tot een paar meter van de lariks en heb ik haar volop in beeld. Ze weet me ongetwijfeld heel dichtbij en toch vliegt ze niet weg. Ik beseft wat een geluk ik heb dat ik zoveel van ze mag meemaken, zij noch Pien lijken moeite te hebben met mijn aanwezigheid.

Als ik tegen 13.00 uur vertrek loop ik, als altijd, het sparrenbos nog even in en zie daar Pien rustig en stilletjes voor zich uit zitten kijken naast het nest. Ik groet haar en ga naar huis om te lunchen.

Nadat er die middag een enorme hoosbui is gevallen breekt tegen 15.30 de zon weer door en ga ik op de fiets nog even langs. Een korte roep wijst me waar ze zijn. Saampjes zitten ze hoog bovenin een lariks te drogen in de zon.

Donderdag 19 juli, bij het krieken van de dag, 5. 15 uur

Om een kans te maken nog eens een prooioverdracht te zien en aan de weet te komen wie van de jongen het voedsel krijgt, zorg ik dat ik heel vroeg in de ochtend in het bos ben voor de eerste voedseloverdracht van de dag. Even na 5 uur arriveer ik bij het sparrenbos waar het nog erg duister is; de sparrenbomen doen zwart geblakerd aan en het nest van Pien kan ik met moeite onderscheiden. Langzaam wordt het lichter om me heen en de zon kleurt het nachtelijk grijs van de lucht boven het open maïsveld achter me steeds meer blauw. Het is doodstil. Dan, even na 5.30 uur hoor ik het eerste gekek. Het klinkt vanuit een ander sparrenbos, 150 meter van waar ik sta. Ik snel erheen, maar het kekkende jong komt al tevoorschijn en vliegt het bosgebied in waar beide zich overdag ophouden. Direct daarna volgt jong nummer twee. Precies op de plek waar ik Pien gister aantrof met prooi in haar poten, in die lariks zit ze nu weer en roept luid bedelend om eten. Na enkele seconden vliegt ze daar weer vandaan naar een andere boom en laat onafgebroken bedelgehuil horen. Ada doet onder flink gekjammer hetzelfde, continu vliegen ze heen en weer. Opvallend is het dat het aldoor Ada is die Pien volgt. Waar zij heengaat, gaat ook Ada en waar Pien gaat zitten, daar vlakbij landt ook Ada.

En dan gebeurt het. Voorbij de klok van 6 uur, de jongen hebben ondertussen hun kelen schor gebedeld, baan ik me een weg tussen de dichte begroeiing door om te proberen een plekje te vinden waar ik ze allebei in het oog kan houden. Ik ben nog niet van mijn plaats of achter me klinkt luidruchtig en opgewonden gekek van meerdere Haviken. Daar vindt de prooioverdracht plaats die ik zo graag had willen meemaken. Boven me zie ik al een jong met prooi in de poten wegvliegen en iets verderop, op de grond vind ik een kakelverse duivenpoot met ringetje, wellicht gesneuveld bij de prooioverdracht daarnet. Welk jong ervandoor is met het eten heb ik niet kunnen zien. Grote pech!

Wat later hoor ik één jong roepen, ik vermoed dat dit vanuit het sparrenbos komt. Inderdaad, niet ver van het nest tref ik een jong aan. Het lijkt me Ada en ik kan dit al een minuut later bevestigen, omdat het andere jong komt aangevlogen en ik aan de kleuren Pien herken. Ze landt in een boom tegenover Ada en is in een erg slechte bui, ze gaat vreselijk tekeer tegen haar adoptiezus. Dan vliegt ze op en gaat op dezelfde tak als Ada zitten, vlak naast haar. Ze houdt de vleugels dreigend gespreid, haar kop steekt ze vervaarlijk dichtbij Ada en kekt woest en onophoudelijk tegen haar. Ada is direct ineengedoken, heeft zich zo klein mogelijk gemaakt en gaat vervolgens alsmaar met haar kop zitten draaien, van links naar rechts. Pien staakt haar gekek en draait eveneens haar kop heen en weer. Als Ada ineens heel druk de borstveren gaat zitten boenen slaat Pien haar, met de kop wat schuin, aandachtig gade. Even later verplaatst ze haar aandacht naar het bos om haar heen, dan ontspant ze ook haar vleugels en vouwt ze tegen haar aan. Ada houdt onmiddellijk op met poetsen en volgt Pien voorbeeld.

Goeie genade, ik mag dan de prooioverdracht gemist hebben, ik ben wel getuige geweest van een sterk staaltje van overmacht van Pien, waarmee ze duidelijk heeft willen maken wie hier de baas is! Een ongelofelijke waarneming waarvan ik nooit van tevoren had kunnen dromen die te zullen meemaken.

Als Pien opvliegt en verdwijnt in het dichtbegroeide bos, vliegt Ada er subiet achteraan. Het is onderhand 7 uur geworden, tijd om thuis te gaan ontbijten.

Juvenile Havik Pien bezig met het plukken van een net aangebrachte prooi, Crailo, 19 juli 2007.
Juvenile Goshawk plucking prey, 19 July 2007.

Om 13.45 uur ga ik nog even kijken. Het is stil, en dat blijft het wel drie kwartier lang. Juist als ik er vandoor wil gaan, hoor ik niet ver van waar ik sta de bedelroep van een jong. Een paar meter links van mij ontwaar ik de bedelende Pien in een lariks. Ada zie of hoor ik nergens. Door mijn kijker sta ik de mooie Pien te bewonderen en speur door mijn verrekijker af en toe de boomtoppen om haar heen en in de verte af. Plots ontdek ik op 40 meter van waar ik sta een nest op een zijtak van een lariks. En als ik me niet vergis zit daar een jonge havik op, een jonge vrouw zo te zien. Het moet Ada zijn. Als ik er dichter naartoe loop zie ik haar nog beter, ze ligt op het nest en koestert zich heerlijk in het warme zonnetje. Zou dit een ander haviknest zijn? Hoewel het ook veel weg heeft van een buizerdnest. Het geluid van jonge bedelende Buizerds heb ik niet alleen gehoord, ik heb ze een eindje verderop de afgelopen tijd meer dan eens zien vliegen. Later die week vind ik niet ver van deze nestplek een mooie handpen van een Buizerd.

Vrijdag 20 juli, 09.45 uur

Ik loop al bijna een uur rond, noch in het broedgebied noch in het aangrenzende bos zie of hoor ik ze. Het is volkomen stil. Ineens hoor ik het hoge, waarschuwend 'tsjiek, tsjiek' van een grote bonte specht. Dit vertelt mij dat de jongen in de buurt

moeten zijn. Vlak daarna begint een jong te roepen. Ik vind haar in een grove den, het is Ada. Reikhalzend zit ze uit te kijken of er vanuit het luchtruim iets haar kant komt opvliegen. De afgelopen dagen is haar krop niet meer zo zichtbaar vol geweest als eerst, maar ze zal hoe dan ook voldoende voedsel krijgen. Ze oogt sterk en alert. Vanaf mijn plekje heb ik haar goed in het zicht. Ze boent haar borstveren, roept af en toe haar hoge bedelroep en kijkt dan weer zoekend om zich heen. Komt er een zangvogeltje voorbij, dan reageert ze door dreigend haar kop naar voren te steken en het vogeltje met argusogen te volgen. Eén keer, als ze een merel in het oog krijgt, trekt ze de schouders op, steekt de kop vooruit en voor een moment vermoed ik dat ze op het punt staat een duikvlucht richting merel te maken. Maar het is een schijnactie, ze recht zich weer en hervat het oppoetsen van haar borstveren. Van de ouders die ochtend geen spoor, evenmin heb ik Bert, het andere asieljong, ooit nog gezien. Het begint te regenen en ik vertrek tegen 11.45 uur.

Zaterdag 21 juli, 10.45 uur

Bij aankomst is het stil. In het bos met enkel douglassparren, het bos met het nest, is het nog te doen om ze te zoeken, ook al zijn ze stil. Maar daar tref ik ze de laatste dagen zelden aan, zowel Pien als Ada houden zich vooral op in het aangrenzende, dichtbegroeide bosgedeelte. Om ze daar te kunnen lokaliseren is het wel nodig dat ze zich laten horen. In afwachting van hun geroep ga ik als altijd op zoek naar plukveren en eventuele prooiresten en heb onderhand een redelijk goed beeld van wat vers is, en wat er al langer ligt. Ik vind nieuwe plukveren en op twee plaatsen liggen verse pootresten met een ringetje. Zo te zien heeft de postduif weer op het menu gestaan. Zulke nieuwe sporen vertellen mij dat er in elk geval aldoor goed gevoerd wordt. Tot nog toe maken beide jongen het prima, dankzij de ouders van Pien. In gedachten neem ik voor hen diep mijn petje af.

Na een tijd lang in stilte te hebben rondgelopen, blijf ik op een open plekje staan om de hoge boomtoppen om me heen te kunnen afspeuren naar Pien of Ada. Dan loop ik verder, maar heb daar een minuut later al weer spijt van, want op de plek die ik juist verlaten heb hoor ik luidruchtig gekek van Haviken. Met een ruk draai ik me om, maar struiken vogelkers belemmeren mij te zien wat er verderop gebeurt. Als ik weer bij de open plek terug ben, zie ik nog net een Havik wegvliegen. Ik erachter aan, ze vliegt het bos uit, steekt het pad over en landt al kekkend in een eik bij het maïsveld. Het is Pien, en nee, zij heeft geen prooi in haar poten. Achter mij, in het bos klinkt alsmaar gekek van vermoedelijk Ada. Pien vliegt over me heen terug het bos in en ik volg haar. Het geroep klinkt op 10-15 meter afstand van mij vandaan. Als ik me die kant op begeef, wordt het plotseling stil. Voorzichtig loop ik verder, speur de bomen om heen af en kijk vooral ook naar de grond om niet mijn nek te breken over een dikke tak, of een boomstronk. Plots blijf ik stokstijf staan en houd mijn adem in. Recht voor me op de grond zit Ada en ze is juist aan een prooi begonnen, een schoon geplukt duifje, zonder kop, en met een ringetje aan elke poot. Onder protesterend gekek vliegt ze op en verdwijnt tussen de bomen door, mij en haar eten achterlatend. Schuld bewust maak ik me uit de voeten en hoop vurig dat ze straks weer terugkeert naar haar eten.

Zondag 22 juli, 13.30 uur

Eerlijk gezegd durf ik niet meer zo diep het bos in te gaan om Ada en Pien te zoeken, bang dat ik ze opnieuw stoor bij een maaltijd. Als ik al een poosje langs de rand van het bos heen en weer drementel, heb ik ze nog steeds niet gehoord. Dan denk ik aan dat buizerdnest dat ik een paar dagen geleden gevonden heb. Ik zou dat nest wel eens van dichtbij willen bekijken en onder de boom willen zoeken naar eventuele buizerdsporen, het ligt niet ver van het pad. Ik waag het erop en ga behoedzaam en om me heen spiedend naar de bewuste lariks. Maar wie schetst mijn verbazing? Pien en Ada! Beide tref ik gezusterlijk als takkelingen bij het nest! Zich koesterend in de warme zon kijken ze even omlaag als ik verschijn en denken waarschijnlijk: daar heb je haar ook weer, waarna ze gewoon weer verder soezen.

Blijkbaar wordt er ook op dit nest gegeten, want op de grond onder de boom vind ik een paar verse botjes, twee duivenringetjes en plukveren, wit, restanten wellicht van een luxe sierduif. Ik kijk nog even naar ze op, ze zien er voldaan en tevreden uit. In de verte dondert al het voorspelde onweer, langer kan ik daarom niet blijven. Meer dan gerust over deze twee jongen keer ik huiswaarts.

De dagen hierna verlopen rustig, de jongen ogen goed en weldoorvoed. Naarmate ze ouder worden, wordt het voor mij wel lastiger ze te volgen. De jongen vliegen veel meer rond en, hoe jammer, blijven lang niet altijd meer zitten als ik aankom. Ik hol me suf er achteraan, maar net als ik de een of de ander gevonden heb, vliegt ze naar een plek elders. Bovendien is het door al dat heen en weer gevlieg voor mij vaak ondoenlijk te zien wie wie is. Een volgende keer als een juveniele, nog ongeringde havik wordt opgelapt in het vogelasiel, dan zou het erg handig zijn om dit jong geen standaard zilveren ringetje te geven, maar een afwijkende kleur. Had Ada een gekleurde ring om haar poten gehad, dan zou ik haar vooral in deze fase veel makkelijker kunnen onderscheiden van Pien, en omgekeerd. Ik besef nu pas goed hoeveel mazzel ik heb gehad in het begin, toen ik ze zo dicht mocht naderen. Daardoor heb ik heel wat waarnemingen kunnen doen. Ik probeer een verklaring te zoeken voor hun schuwe gedrag, en veronderstel dat het te maken heeft met het ouder worden. Het moment van hun zelfstandigheid zal niet ver meer weg zijn.

Op vrijdag 3 augustus haast ik me weer tussen de bomen door in de richting van opgewonden gekek van zeker twee Haviken. Daar zal een prooioverdracht zijn. Voor ik de plek bereik vliegt er al een jong met een prooi in de poten in tegenovergestelde richting van waar ik kom. Een ander jong vlakbij laat haar luidruchtige bedelgehuil horen, zij heeft blijkbaar achter het net gevist. Zodra ik haar zie is ze al weer uit de boom gevolgen en gaat ze een eind verderop door met jammeren. Wie wie is en wie er met de prooi wegvloog, is voor mij de vraag.

Zo verloopt het de dagen erna vaak. Pas op maandag 6 augustus kan ik eindelijk weer eens op mijn gemak een jong bekijken dat niet wegvliegt als ik eraan kom. Aan de diepe zalmkleurige borstveren te zien is het Pien die me toestaat haar te bewonderen. Misschien dat zij mij toch nog af en toe wat meer laat naderen zonder ervandoor te

gaan dan Ada, redeneer ik bij mezelf. Zij heeft mij per slot vanaf haar allereerste levensbegin gezien, is misschien daarom wat meer aan mij gewend. Het is natuurlijk wetenschap van de koude grond, maar later thuis lees ik in het boek "het Dierenbrein", dat gaat over bewustzijn, gedrag en intelligentie bij dieren, dat de kloof tussen dierlijk en menselijk bewustzijn lang niet zo groot is als velen denken. De auteurs van dit boek (de etholoog James Gould en zijn vrouw, de wetenschapsjournalist Carol Gould) beschrijven dat onderzoekers bij individuen van drie haviksoorten ontdekt hebben dat deze een andere vogel, die ze niet konden doden, naar een dichtbijgelegen waterplas namen en de kop van hun slachtoffer onder water hielden tot het dier zich niet meer bewoog. Welke theorie je op dit havikgedrag ook loslaat, een vereiste is in elk geval dat de Havik begrijpt dat een dier stopt met spartelen als hij hem maar lang genoeg onder water houdt. Zo zou Pien wel eens kunnen begrijpen, dat als zij niet wegvliegt bij mijn verschijning, ze voorkomt mij als een razende Roeland achter haar aan te krijgen.

Juvenile Havik Pien kijkt om zich heen tijdens het plukken van een prooi, Crailo, 19 juli 2007 (Helen Goote). *Juvenile Goshawk on the alert during plucking, 19 July 2007.*

Woensdag 8 augustus, 16.15 uur

Ik begin me af te vragen of Ada en Pien er nog zullen zijn als ik kom, want vanmorgen heb ik uitgerekend dat Pien vandaag 75 dagen oud is. Waarschijnlijk geldt voor Ada om en nabij dezelfde leeftijd. Onderhand zal de zelfstandige jager die in hun genen besloten ligt zich beginnen te roeren en lonkt de wijde wereld. En eens zullen toch

ook de ouders het aanbrengen van prooien voor gezien houden. Hoe graag zou ik die omslag bij Pien en Ada van gevoerd worden naar zelf voedsel veroveren willen meemaken. Maar helaas, een dergelijke spannende fase in een vogelleven is voor een eenvoudig mens dat zich met slechts twee benen over de grond voortbeweegt erg lastig te onderzoeken en vast te stellen. Ik heb de laatste tijd wat afgelopen om ze bij te houden en om te kunnen zien wat er gebeurde. Nooit eerder heb ik zo naar vleugels verlangd als de voorbije weken. Door hun vlucht door de lucht komen zij op plekken waar ik van m'n leven niet bij kan komen. Ze vergroten hun gebied steeds meer en verdwijnen geregeld naar bomen die zich ver buiten het nestgebied bevinden, en om het mij extra moeilijk te maken verblijven ze sinds kort ook vaak op privé-terreinen die omheind worden door hekken met prikkeldraad. Ik verwacht kortom dat het niet lang meer duurt voor ze definitief vertrekken uit de nestomgeving. Misschien vandaag al wel. Maar gelukkig, al moet ik veel geduld hebben en wachten, uiteindelijk hoor ik ze dan toch roepen. Zodra ze mij in het vizier krijgen, gaan ze er vandoor. Ongedurig vliegen ze van boom naar boom en gaan op een gegeven moment zo'n eind van mij vandaan dat ik de moeite niet neem om ze achterna te lopen. Tegen 18.00 uur ga ik op huis aan.

Zondag 12 augustus, 11.30 uur

In alle stilte loop ik tussen de bomen door van het sparrenbos en kijk nog eens omhoog naar het nest hoog in de douglas. Het is duidelijk te zien aan de talloze, inmiddels verlepte witte donsjes dat het broedseizoen er nu echt op zit. De kring van kalkspatten onder de boom is grotendeels verdwenen. Maar de havikjongen zijn er nog, er klinkt gekek verderop. Het geroep herhaalt zich en ik vermoed dat het jong in het stukje bos zit dat hier tegenover ligt. Als ik bij het bospad aankom zie ik het jong zitten, aan haar kleuren te zien is het Pien. We staan oog in oog, doodstil blijf ik staan en hoop zo dat ik haar niet wegjaag. Maar vooralsnog gebeurt er niks, ze blijft zitten en laat af en toe een hoog piejep horen. Dan komt ze ineens recht op me af vliegen, rakelings scheert ze langs me heen om vervolgens te landen op een tak van een lariks, slechts een paar meter bij mij vandaan. Ik kan gewoon niet geloven wat er is gebeurd! Zo laag als ze langs me heen vloog, als ik had gewild had ik haar zo kunnen aanraken! Nog altijd is ze heel dichtbij en neemt ze me met haar doordringende blik op. Dan roept ze wat, spreidt ze haar machtige vleugels en vliegt bij mij vandaan, uit mijn zicht. Ik sta me stilletjes intens gelukkig en bijzonder te voelen. Wetende dat ze spoedig naar een andere wereld zal vertrekken heeft Pien mij op deze manier gedag willen zeggen... Ergens verderop hoor ik gekek, zou Ada kunnen zijn.

Op 15 augustus blijf ik twee uur rondlopen in hun gebied, zonder ze te zien of te horen. De dagen erna hetzelfde, wel heb ik toen in de verte een havikroep gehoord, maar wie zegt me dat dit Ada of Pien is geweest? Voor mij is een eind gekomen aan een prachtige tijd en ik hoop met heel mijn hart dat Pien en Ada het in hun leven als zelfstandige Haviken heel goed zullen maken. Mooi ook is het om te kunnen vaststellen dat het adoptie-experiment met Ada geslaagd is. Jammer alleen dat het juveniele mannetje Bert na zijn vrijlating in het hele verhaal niet is voorgekomen.

Summary

Goote H. 2007. Fledged Goshawk *Accipiter gentilis* successfully fostered. De Takkeling 15: 210-221.

On June 2007, two emaciated Goshawk branchers (male and female) were delivered at a rehabilitation centre and nursed back to full strength. On 15 July both birds were released near the nest of another Goshawk pair, that had fledged a single female. By then, the latter bird was 51 days old, fully capable of flight but still being fed by her parents. The released birds were easily differentiated from the locally fledged female by their overall lighter underparts. Upon release, the male deftly sped away and was not seen anymore despite in-depth observations at the site for another month. The released female at first ran away across the forest floor, but was relocated on 17 July when she approached the nest in full flight. Observations through late August, when the juveniles had become increasingly difficult to approach and were ranging over increasingly wider distances, showed that both juveniles were being fed by the adults, that the fostered female was dominated by the locally fledged female (but not harassed), and that both birds frequently – and often simultaneously – used the nest and favoured trees as plucking and feeding sites.

Adres: Driftweg 235, 1272 AD Huizen.

Jonge havikvrouwtje probeert in balans te blijven bij het behandelen van een prooi, Crailo, 19 juli 2007 (Helen Goote). *The locally fledged female Goshawk balancing herself whilst handling a prey, Crailo, 19 July 2007.*